

Marek Dubiński, Jadwiga Wojtczak

Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?” – sprawozdanie z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, zorganizowanej 12-14 czerwca 2013 r. przez Bibliotekę Uniwersytecką im. J. Giedroycia w Białymstoku

Forum Bibliotek Medycznych 6/1 (11), 395-404

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Marek Dubiński

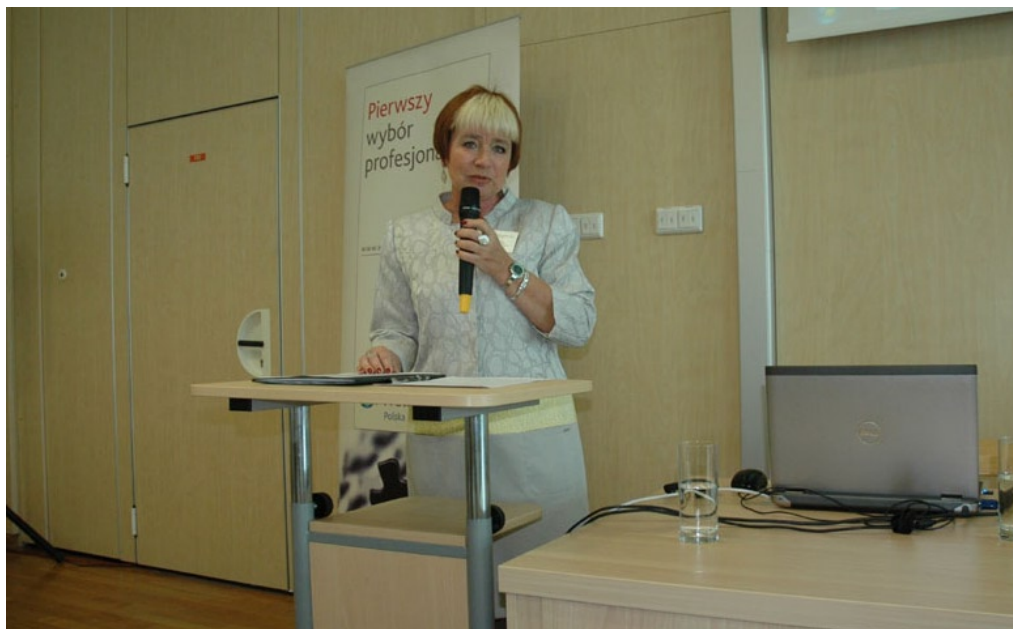
Mgr Jadwiga Wojtczak

Wrocław – PWr

**„BIBLIOTEKARZ UWOLNIONY
– DEREGULACJA CZY DEGRADACJA?”
– SPRAWOZDANIE Z IV OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI
NAUKOWEJ, ZORGANIZOWANEJ 12-14 CZERWCA 2013 R. PRZEZ
BIBLIOTEKĘ UNIWERSYTECKĄ IM. J. GIEDROYCIA
W BIAŁYMSTOKU**

W dniach 12-14 czerwca 2013 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku miała miejsce IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?”, nad którą honorowy patronat objął rektor Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. Leonard Etel. Celem konferencji była dyskusja nt. przyszłości zawodu bibliotekarza w związku z projektem przygotowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości dotyczącym deregulacji 49 zawodów oraz ustalenie, czy proponowane rozwiązania przyczynią się do deregulacji czy też do degradacji zawodu bibliotekarza dyplomowanego. Podczas trzydniowych obrad odbyło się siedem sesji, na których wygłoszono 25 referatów poświęconych zagadnieniom związanym ze stanowiskiem bibliotekarza dyplomowanego, ich statusem prawnym, miejscem w środowisku bibliotek akademickich, ewolucją i etyką zawodu oraz kształceniem bibliotekarzy w Polsce i na świecie.

W konferencji wzięło udział blisko 100 przedstawicieli bibliotek oraz pracowników Instytutów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa ze wszystkich stron Polski. Znaczącą część (ponad 30 osób) stanowili dyrektorzy bądź wicedyrektorzy bibliotek szkół wyższych w Polsce.

Konferencję uroczystie otworzyła dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej im. J. Giedroycia w Białymstoku mgr Halina Brzezińska-Stec, która wśród znamienitych uczestników powitała komitet naukowy (prof. Wanda Pindlowa (nieobecna z powodu choroby), prof. Jadwiga Sadowska, prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek, dr hab. Katarzyna Materska, dr Katarzyna Zimnoch), prof. Annę Sitarską (od 60 lat związaną z bibliotekarstwem polskim) oraz Radę Wykonawczą Konferencji Dyrektorów Akademickich Szkół Polskich (Ewę Dobrzyńską-Lankosz i dra Marka Górskiego), prof. Hannę Tadeusiewicz (przewodniczącą Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych).

W imieniu nieobecnego Rektora Uniwersytetu w Białymstoku głos zabrała prof. Beata Godlewska-Żyłkiewicz - Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, która życzyła owocnych obrad i zapewniała o wschodniej gościnności gospodarzy.

Pierwszego dnia konferencji odbyły się dwie sesje. Sesję pierwszą dotyczącą ewolucji zawodu bibliotekarza na przestrzeni dziejów poprowadziła prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek (Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego). Referat otwierający „Ewolucja zawodu bibliotekarza - od strażnika zbiorów, poprzez bibliotekarza oświatowego i naukowego do specjalisty zarządzającego wiedzą” dr Katarzyny Zimnoch (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) przedstawiał zmiany w zawodzie, w świetle wykonywanych przez bibliotekarza zadań w ujęciu historycznym. Według prof. Jadwigi

Woźniak-Kasperek w Polsce nastąpiła dewaluacja zawodu bibliotekarza na poziomie leksykalnym, ponieważ potocznie bibliotekarz to osoba, która pracuje w bibliotece, natomiast np. w USA bibliotekarz jest w pierwszym rzędzie kojarzony z dyrektorem biblioteki. Drugi referat „Bibliotekarze wyższych uczelni - przyczynek do historii 100-letniej walki o prestiż zawodu” w zastępstwie dr Agaty Samsel (Biblioteka Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku) wygłosiła dr Urszula Wróblewska (Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku). Był to przegląd trwającej cały XX wiek walki o pozycję i prestiż zawodu bibliotekarza w odniesieniu do proponowanych aktualnie zmian w ustawodawstwie.

Dr Marian Butkiewicz (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie) w referacie „Bibliotekarz w pragmatyce zawodowej. Quo vadis bibliothecare?” nawiązał do istniejącego stereotypu bibliotekarki, by podkreślić znaczenie dokonanych wybitnych bibliotekarzy, bibliotekoznawców lub twórców bibliotek w Polsce i zagranicą. Zwrócił uwagę na fakt, że aktualnie brakuje ścieżki rozwoju bibliotekarzy, notowany jest spadek użytkowników korzystających z bibliotek tradycyjnych na rzecz korzystania z zasobów wirtualnych. Natomiast nowoczesna biblioteka, zaraz po miejscu pracy i domu, powinna stanowić trzecie miejsce spotkań.

Sesja druga, której przewodniczyła Ewa Dobrzyńska-Lankosz, dyrektor Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, koncentrowała się wokół etyki zawodu bibliotekarza. Marcin Pędich (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) w swoim wystąpieniu „Uwarunkowania kulturowe a etyka zawodu bibliotekarza” omówił badania opinii studentów I i II roku Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa w Białymstoku na temat korzystania i dostępu do zbiorów w kontekście etycznym. Kolejne referaty: Elżbiety Kuźmy (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu Biblioteka Filologiczna NOVUM) „Etyka zawodu bibliotekarza a etyczność w awansowaniu pracowników bibliotek” oraz Joanny Kępko i Iwony Ławreniuk (Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku) „Moralno-etyczne aspekty pracy bibliotekarza - analiza kodeksów etyki bibliotekarskiej oraz wyników badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku bibliotek białostockich” dotyczyły spraw związanych z zawodowymi kodeksami etyki, pełnionych przez nich roli oraz znikomej znajomości kodeksu etyki zawodu bibliotekarza wśród pracowników bibliotek. Prof. Mariola Antczak (Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego) w referacie „Deregulacja zawodu bibliotekarza. Przegląd najważniejszych zmian proponowanych w latach 2011-2012” przeniesionym z sesji VI wypowiedziała się na temat degradacji zawodu w kontekście propozycji nowych za-

pisów legislacyjnych. Celem deregulacji miał być łatwiejszy dostęp do pracy dla młodych, spadek bezrobocia, skrócony czas możliwości podjęcia pracy przez absolwentów. Wymieniła różne formy protestu przeciwko zmianom de regulacyjnym: opinie Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; listy dyrektorów i pracowników bibliotek wpływające do przewodniczącej Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych prof. Hanny Tadeusiewicz; artykuły w czasopismach bibliotekarskich, w prasie; blogi i fora (wypowiedzi m.in. Aleksandra Radwańskiego, Stefana Kubowa, Jacka Wojciechowskiego). Swoje poparcie dla sprawy zachowania procedury egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego udzielili posłowie Andrzej Romanek, Andrzej Sztorc. W kolejnym referacie prof. Hanna Tadeusiewicz przedstawiła procedury przystępowania do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego oraz reakcję środowiska bibliotekarskiego na propozycję Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącą deregulacji zawodu.

Po tych dwóch sesjach miała miejsce dyskusja, w czasie której gospodarz konferencji dyrektor Halina Brzezińska-Stec postulowała powołanie komisji do zebrania wniosków wyływających z obrad konferencyjnych. Potencjalni kandydaci w związku z podejmowanymi wcześniej działaniami wyrazili swoją wątpliwość w skuteczność kolejnej komisji.

W dyskusji podsumowującej dzień pierwszy głos zabrali: dr hab. Artur Jazdon, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Ewa Dobrzyńska-Lankosz.

Kolejnym punktem programu było zwiedzania miasta, podczas którego uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z pięknie odrestaurowanym Pałacem Branickich, rynkiem oraz innymi zabytkami Białegostoku. Zwieńczeniem wieczoru była uroczysta kolacja w Czytelnii Ogólnej Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku.

Drugiego dnia konferencji odbyły się kolejne trzy sesje. Sesja trzecia, prowadzona przez dra hab. Artura Jazdona, była poświęcona kształceniu bibliotekarzy w krajach europejskich i na świecie. Izabela Nowakowska (Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi) wygłosiła referat „Proces zmian w kształceniu bibliotekarzy w krajach europejskich - unifikacja czy różnorodność?”. Ewa Amgahar (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) omawiając referat „Droga do zawodu bibliotekarza w Niemczech” skupiła się m.in. na wykazaniu w bibliotekarstwie niemieckim podziału między pracownikami biblioteki z wykształceniem podstawowym, średnim, podwyższonym (studia licencjackie 1 stopnia) i najwyższym (studia magisterskie 2 stopnia). Referentka omówiła zakres zadań i kwalifikacji każdego z ww. absolwentów. Z badań wynika, że w latach 1997-2007 aż 94% absolwentów znalazło zatrudnienie, a co roku ok. 1000 wolnych etatów zgłaszanych jest do Federalnego Urzędu Pracy. Katarzyna Ślaska (Biblioteka Narodowa w Warszawie) w swoim wystąpieniu „Bibliotekarz doskonały? – profil kandydata do pracy w bibliotekach naukowych a profil absolwenta studiów bibliotekoznawczych w Europie i USA” wskazała na kwalifikacje, jakie powinien posiadać bibliotekarz: pisać bezwzrokowo na komputerze, znać w stopniu komunikatywnym język angielski, posługiwać się programami Excel, Word, Power Point oraz posiadać umiejętność zdobywania dotacji unijnych na działalność. Wyraziła swój pogląd na temat systemu edukacji w Stanach Zjednoczonych, który przypomina pandę - jest pełen uroku i cieszy się powszechną akceptacją, ale bez wprowadzenia radykalnych zmian systemowych jest na najlepszej drodze do wyginięcia. Agnieszka Wolańska i Beata Starosta (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) prezentując referat „Współczesne tendencje w kształceniu bibliotekarzy w wybranych krajach europejskich” przybliżyły współczesne tendencje związane z kształceniem bibliotekarzy w wybranych krajach europejskich (Dania, Szwecja, Finlandia, Grecja, Włochy, Hiszpania).

Kształcenie bibliotekarzy w Polsce było tematem sesji czwartej prowadzonej przez dra Henryka Hollendra, dyrektora Biblioteki Uczelni Łazarskiego w Warszawie. Dr Małgorzata Janiak (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) w referacie „Kształcenie akademickie bibliotekarzy po wprowadzeniu Krajowych Ram Kwalifikacji” omówiła zmiany wprowadzone w kierunkach kształcenia w szkolnictwie polskim. Uczelnie obecnie nie tylko kształcą bibliotekarzy, bibliotekoznawców, ale też brokerów informacji, informatologów, pracowników informacji, edytorów i prasoznawców. Dr Danuta Konieczna (Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) wprowadziła słuchaczy w temat:

czy możliwe jest zrobienie kariery w bibliotece oraz osiągnięcie satysfakcji zawodowej? wygłaszając referat „Kształtowanie kariery zawodowej w bibliotekarstwie. Czy to możliwe w polskich realiach?”. Referentka przytoczyła wyniki swoich badań ankietowych, które przeprowadziła na grupie osób, pracujących w bibliotekach różnego typu w Olsztynie. Ostatnim referatem w tej sesji był temat „Rola praktyk zawodowych studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w ich dalszych losach zawodowych na przykładzie praktykantów Biblioteki Śląskiej” omówiony przez Anetę Sokół i Wisławę Bertman (Biblioteka Śląska w Katowicach). Autorki przybliżyły wpływ praktyk studenckich na dalsze losy zawodowe na przykładzie praktykantów Biblioteki Śląskiej. Jako ciekawostkę podały, że wśród respondentów nie ma osób bezrobotnych, czyli wszyscy studenci odbywający praktykę w Bibliotece Śląskiej zdobyli pracę.

Sesja piąta, w której w roli moderatora wystąpiła prof. Jadwiga Sadowska z Zakładu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku, traktowała o miejscu bibliotekarzy dyplomowanych w środowisku bibliotek akademickich. Ewa Dąbrowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) przedstawiła referat pt. „Rola i znaczenie bibliotekarzy dyplomowanych w opiniach dyrektorów bibliotek akademickich” w oparciu o badania ankietowe. Dr Danuta Patkaniowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) wygłosiła referat „Rola nauczycieli akademickich i bibliotekarzy dyplomowanych w Bibliotece Jagiellońskiej”, w którym podkreśliła znaczenie działalności bibliotekarzy dyplomowanych jako nauczycieli akademickich oraz poruszyła problem okresowej oceny tej grupy pracowników uczelni. Marek Dubiński (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej), wygłosił referat „Aktywność naukowa i zawodowa bibliotekarzy dyplomowanych Wrocławia – badania ankietowe (stan na 15.02.2013)” przygotowany wspólnie z Ewą Parzonką (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu). Przeanalizował w nim działalność 66 bibliotekarzy dyplomowanych czynnych zawodowo, zatrudnionych we wrocławskich bibliotekach i archiwach uczelnianych. Emilia Czerniejewska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu), której tytuł referatu brzmiał: „Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich – organizacja pracowników bibliotek naukowych” zaprezentowała lokalne stowarzyszenie, które powstało jako organ wspierający (organizujący konferencje i wydający publikację „Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia”) działania bibliotekarzy dyplomowanych i kandydatów przygotowujących się do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego z inicjatywy profesor Marii Piđtępczak-Majerowicz oraz pracowników bibliotek wrocławskich uczelni. Jadwiga Wojtczak (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) i Małgorzata Świrad (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu) przedstawiły temat: „Ocena bibliotekarzy dyplomowanych w bibliotekach akademickich”. Omówiły kryteria i procedury związane z okresową oceną bibliotekarzy dyplomowanych., przeprowadzaną na uczelniach w Polsce, Podsumowania sesji dokonała prowadząca prof. Jadwiga Sadowska. Do dyskusji włączyli się prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasparek, Krystyna Hoffman (Biblioteka Państwo-

wej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Małgorzata Bartosik (Książnica Pomorska w Szczecinie), dr Marek Górski, dyrektor Biblioteki Politechniki Krakowskiej oraz dr Henryk Hollender.

Wieczorną atrakcją konferencji było zwiedzenie nowego budynku Opery i Filharmonii Podlaskiej oraz spektakl pt. „Pięcioksiąg Izaaka” w Białostockim Teatrze Lalek.

Sesja szósta – Bibliotekarz dyplomowany – aspekt prawny i siódma, prowadzone były przez prof. Uniwersytetu Warszawskiego Katarzynę Materską. Pierwszą tego dnia osobą referującą była Ewa Dobrzyńska-Lankosz (Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie), która w referacie „Status prawny bibliotekarzy dyplomowanych” przedstawiła historię, stan obecny i rokowania na przyszłość statusu bibliotekarzy w ustawodawstwie polskim. Kolejna prelegentka Violetta Perzyńska (Biblioteka Główna im. Jędrzeja Śniadeckiego Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie), w zaprezentowanym referacie „Środowisko bibliotekarskie w obliczu zmian regulacji prawnych a solidarność zawodowa” omówiła prawdopodobne scenariusze związane z przyszłością awansu na stanowisko bibliotekarza dyplomowanego, w obliczu proponowanych przez Ministerstwo zmian oraz przytoczyła opinie pracowników bibliotek odnośnie projektu Ustawy „o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów” a Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.

Dr inż. Scholastyka Baran (Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) prelegentka ostatniej sesji, zatytułowanej „Bibliotekarz dyplomowany dziś i jutro”, referując temat „Egzamin na bibliotekarza dyplomowanego jako jedna z form samokształcenia” przedstawiła w tej kwestii punkt widzenia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich oraz branżowych autorytetów. Przytoczyła też opinie kilku osób na temat przygotowań do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego, które pomyslnie go zaliczyły w przeciągu dwóch ostatnich lat. Dr hab. Artur Jazdon odniósł się w swojej wypowiedzi „Zarządzanie grupą bibliotekarzy dyplomowanych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Czego oczekuję od bibliotekarza dyplomowanego?” do stanowiska bibliotekarza dyplomowanego oraz wymagań przed nim stawianych na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Podkreślił także znaczenie oceny nauczycieli akademickich przeprowadzanych w uczelniach.

Dr Henryk Hollender (Uczelnia Łazarskiego w Warszawie) zaproponował w referacie pt. „Biblioteczna Komisja Certyfikacyjna” powstanie takiej komisji, która zajęłaby miejsce zlikwidowanej poprzez nowelizację Ustawy - Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych.

Po wysłuchaniu referatów ostatniej sesji odbyła się wspólna dyskusja. Konferencję zakończyła organizator spotkania dyrektor Halina Brzezińska-Stec dziękując uczestnikom za udział.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele firm współpracujących z bibliotekami naukowymi, którzy przedstawili nowe rozwiązania technologiczne i informatyczne (ALEPH, EBSCO, DDP, Mikrofilm-Service, MCB).

Konferencja została perfekcyjnie zorganizowana, za co należą się szczególne podziękowania organizatorom na czele z dyrektorem Haliną Brzezińską-Stec wraz ze współpracownikami. Wygłoszone na konferencji referaty zostaną opublikowane w materiałach konferencyjnych.

Autorami fotografii są: mgr Jolanta Źochowska (1,2,4-6) i mgr Wiesław Wróbel (3, 7).